

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาททางด้านเศรษฐกิจ ที่แต่เดิมเคยพึ่งพาผลิตผลทางการเกษตรเป็นหลักมาเป็นการเน้นหนักผลิตผลทางด้านอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะได้ตระหนักถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ไม่สามารถจะขึ้นอยู่กับสินค้าทางการเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป จึงพยายามหันมาส่งเสริมการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมแทน อันเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยส่งเสริมการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมนี้ก็คือ การพยายามสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อเป็นรากฐานรองรับการลงทุนจากเอกชน ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนามักจะขาดแคลนอุปทานรวมมากกว่าขาดอุปสงค์รวม ดังนั้นรัฐจึงมุ่งเสริมสร้างพลังการผลิตให้เพิ่มขึ้นด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อแสดงถึง ความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะการสร้างบริการพื้นฐานต่าง ๆ โดยตัวของมันเอง จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลายประเภทได้ หรืออาจทำให้เกิดการขยายตัวออกไป นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดรายได้ต่อท้องถิ่น และกระตุ้นให้เกิดความต้องการต่อสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมด้วย¹

ดังนั้นนโยบายต่าง ๆ ของรัฐจึงมุ่งสร้างบริการพื้นฐานต่าง ๆ คูได้จาก แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) ได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการขยายตัวของการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ การลงทุนใน

¹ โฆชะ อารีธา และคนอื่น ๆ, รายงานสรุปอุตสาหกรรมและการจ้างงานในต่างจังหวัด (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2533), หน้า 36.

บริการพื้นฐาน ในรูปของระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบเขื่อนเพื่อการชลประทาน พลังงานไฟฟ้า และสาธารณูปการอื่น ๆ เช่น โครงการชลประทานแม่กลอง และแม่น้ำท่าจีน โครงการโรงไฟฟ้า ยันฮี โครงการก่อสร้างบูรณะทางหลวงแผ่นดิน เป็นต้น ส่วนในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2510-2514) ก็เช่นเดียวกัน ยังคงเน้นการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม เป็นสำคัญ เพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น ดังนั้นนโยบายที่สำคัญจึงยังเป็นการพัฒนา บริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทางด้านระบบคมนาคม ชลประทาน แต่อย่างไรก็ตาม บริการพื้นฐานเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมิได้กระจายสู่ภูมิภาคต่าง ๆ แต่จะมุ่งเน้นอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร ดังนั้นความพร้อมของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ใน ลักษณะที่เอื้อต่อการดำเนินอุตสาหกรรมหรือการลงทุน จึงมักพบแต่เฉพาะในกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นนโยบายการเปลี่ยนแปลงในขนาด และระดับความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานคร ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วคือ ผลที่เกิดจากการวางแผนนโยบายทางการเมืองการปกครองของรัฐบาลตาม แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง 2 แผนฯ จะมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวม ซึ่งประสบผลสำเร็จมากพอสมควร แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญของประเทศ คือ อุตสาหกรรมขยายใหญ่ขึ้นพร้อม ๆ กับการเติบโต และขยายระดับความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานคร ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยว คือ มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพ แตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ ของประเทศ อย่างมากมาย

จากการที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความเจริญสูงสุด ทำให้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ คือเกิดช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนในเมืองและคนในชนบทเพิ่มขึ้น ระดับรายได้ และระดับการ พัฒนาระหว่างภูมิภาคด้วยกันยังแตกต่างกันอีกมาก กรุงเทพมหานครจึงเป็นเมืองที่ดึงดูดการลงทุน และดึงดูดประชากรให้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อประกอบอาชีพ การศึกษา ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิด ปัญหาที่ตามมาของการเติบโตที่ไม่สมดุลของกรุงเทพฯคือ ปัญหาความแออัด ขาดแคลนที่อยู่อาศัย จราจร วุ่นวาย ปัญหาสังคม อาชญากรรม ความยากจน แหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาการให้บริการด้านต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งรัฐก็พยายามจัดหาการให้บริการสาธารณะทั้งในด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่อประชากรกลุ่มใหญ่ที่อพยพเข้ามาในกรุงเทพมหานครแต่ก็ยังไม่เพียงพอ ด้วย เหตุนี้ จึงทำให้รัฐเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการที่จะต้องกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค แทนที่จะมากระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ เพียงเมืองเดียวอันจะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย

ดังนั้นรัฐจึงพยายามกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคเพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างกรุงเทพฯ และภูมิภาค โดยกระจายความเจริญสู่เมืองอื่น ๆ สนับสนุนและให้มีการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองในแต่ละภูมิภาคเพิ่มขึ้น รวมทั้งมุ่งสกัดกั้นการอพยพของประชากรในชนบทไม่ให้เข้าสู่กรุงเทพฯ อีกด้วย โดยแนวนโยบายนี้ได้กล่าวไว้บ้างใน แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (2515-2519) ที่มุ่งเน้นการยกระดับการผลิตในชนบท ส่วนด้านอุตสาหกรรมยังเน้นหนักไปในด้านการสนับสนุนอุตสาหกรรมประเภทที่มีลำดับความสำคัญสูง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางการเกษตร ส่วนในด้านการพัฒนาบริการพื้นฐานยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ นโยบายกระจายแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมไปยังภูมิภาค แต่แนวทางการพัฒนาเมืองในภูมิภาคยังไม่เด่นชัดนัก

ส่วนในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) เริ่มเน้นหนักในด้านการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในส่วนภูมิภาค ซึ่งในแผนฯ 4 นี้ได้มีการกำหนดเมืองในภาคต่างๆ ที่อยู่ในลำดับความสำคัญที่จะเร่งรัดให้เป็นเมืองหลัก ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี นครราชสีมา อุบลราชธานี เชียงใหม่ พิษณุโลก สงขลา-หาดใหญ่ ภูเก็ต และชลบุรี เพื่อเป็นการสกัดกั้นการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญออกไปสู่ชนบท ซึ่งในการพัฒนาเมืองหลักในภาคต่าง ๆ นี้ ได้มีการกำหนดแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะนโยบาย และมาตรการการพัฒนาบริการพื้นฐานของเมือง ทางด้านสาธารณสุข การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

ต่อมาในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529) รัฐมีเป้าหมายปรับโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมและกระจายอุตสาหกรรม เพื่อให้อุตสาหกรรมกระจายสู่ภูมิภาคอย่างจริงจัง ซึ่งในแผนฯ นี้ได้กำหนดเมืองหลักขึ้น ส่วนเขตอิทธิพลของเมืองหลักซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการวางแผนพัฒนาพื้นที่เฉพาะและพัฒนาเมือง ได้แสดงไว้ดังนี้

เมืองหลักเร่งรัด 5 เมือง (6 เทศบาล)

1. ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เขตอิทธิพล คือ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา เขตอิทธิพล คือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น เขตอิทธิพล คือ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สหัสขันธ์

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ชลบุรี เขตอิทธิพล คือ ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี

4. ภาคใต้ ได้แก่ สงขลา-หาดใหญ่ เขตอิทธิพล คือ นครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล²

เมืองหลักระยะต่อไป 6 เมือง

1. ภาคเหนือ ได้แก่ พิชณโลก นครสวรรค์

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุดรธานี

3. ภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี

4. ภาคใต้ ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต³

แนวทางของรัฐข้างต้นนี้ กรมการปกครองได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินงาน โดยขั้นแรกได้กำหนดเมืองหลักเร่งรัดรอบแรกที่จะพัฒนาไว้จำนวน 4 เมืองด้วยกัน ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา และสงขลา ซึ่งได้ทำการจัดบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้โครงการว่า "โครงการพัฒนาเมืองหลักรอบแรก" ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ทำการอนุมัติแล้ว โดย 4 เมืองนี้จะมีโครงการรวมทั้งหมด 52 โครงการ วงเงินงบประมาณ 1,419.66 ล้านบาท⁴ ซึ่ง

² สุวัฒนา ธาตานิธิ และคนอื่น ๆ, รายงานการวิจัยการพัฒนาเมืองหลักของประเทศในช่วงแผนฯ 5 (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 3.

³ สุรินทร์ สวรรโณดม, ศิริวรรณ ศิริบุญ, จันท์เพ็ญ แสงเทียนฉาย และชาญวิทย์ วสียงกูร, ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการพัฒนาเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 18.

⁴ กองประสานการพัฒนาเมือง, สรุปสาระโครงการพัฒนาเมืองหลัก (กรุงเทพมหานคร: กองประสานการพัฒนาเมือง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2536), หน้า 1. (อัดสำเนา)

โครงการได้มีการแบ่งเป็น

-รอบแรก ระยะที่ 1 มี 45 โครงการ ช่วงระยะเวลา 2528-2532

-รอบแรก ระยะที่ 2 มี 7 โครงการ ช่วงระยะเวลา 2531-2534^๕

ซึ่งในปัจจุบันดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ 48 โครงการ กำลังดำเนินการก่อสร้าง 4 โครงการคือ เชียงใหม่ 2 โครงการ นครราชสีมา 1 โครงการ ขอนแก่น 1 โครงการ คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2537^๕

โครงการแต่ละโครงการในแผนงานโครงการพัฒนาเมืองหลักนี้ จะเป็นโครงการตามแผนการพัฒนาบริการพื้นฐานเศรษฐกิจของเมือง ตามแผนฯ ฉบับที่ 5 ได้แก่ โครงการจัดระบบระบายน้ำหลัก ป้องกันน้ำท่วม กำจัดน้ำเสีย และโครงการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งโครงการเมืองหลักนี้ได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วง แผนฯ 5 ต่อเนื่องเป็นแผนงานปรับปรุงสาธารณูปการในเขตเมืองในแผนฯ 6 และดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบที่สองอีกในหลาย ๆ เมือง ซึ่งจะพบว่า โครงการพัฒนาเมืองหลักนี้จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในส่วนย่อย ๆ ส่วนหนึ่งของแผนงาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในแผนฯ 5 ในแผนที่เรียกว่า แผนการพัฒนาบริการพื้นฐานเศรษฐกิจของเมือง ซึ่งเป็นแผนหนึ่งในเก้าแผนการที่ใช้พัฒนาเมืองหลัก ดังนั้น จึงมิได้นับรวมโครงสร้างพื้นฐานในด้านไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ฯลฯ เข้าในโครงการพัฒนาเมืองหลักนี้

ในการศึกษารั้งนี้ จึงเป็นการประเมินความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลได้สร้างลงไปในเมืองหลัก ในโครงการเมืองหลักรอบแรกเฉพาะจังหวัดขอนแก่นเท่านั้น โดยมุ่งหาคำตอบว่า โครงการต่าง ๆ ที่ลงในเมืองหลักนี้ ได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของรัฐหรือไม่ และวิเคราะห์ว่าโครงการเหล่านี้ มีผลต่อการลงทุนและการจ้างงานของเมืองหรือไม่ นั่นคือ ดูว่าโครงการนั้นได้บรรลุจุดหมายตามที่รัฐคาดหวังไว้หรือไม่

^๕สำนักงานพัฒนาเมือง, โครงการพัฒนาเมืองหลัก: แนวความคิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาเมือง กรมการปกครอง, มปป), หน้า 5-8. (อัดสำเนา)

^๖กองประสานการพัฒนาเมือง, สรุปสาระโครงการพัฒนาเมืองหลัก, หน้า 1.

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของบริการพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองหลักและพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่จัดให้มีในเมืองหลัก ว่ามีมาตรการและการดำเนินงานอย่างไร
2. เพื่อประเมินว่าโครงการเมืองหลัก สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของเมืองได้
3. เพื่อประเมินผลว่าโครงการเมืองหลักก่อให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะโครงการที่จัดให้มีขึ้นในจังหวัดขอนแก่นเท่านั้น ซึ่งเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้าน การดำเนินงานและระยะเวลา นอกจากนี้การศึกษาเฉพาะกรณีศึกษาคือเมืองเด็ชว จะทำให้สามารถลงลึกในรายละเอียด อันจะช่วยให้การวิเคราะห์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งโครงการที่มีในจังหวัดขอนแก่นนี้มีทั้งหมด 11 โครงการ แบ่งออกเป็นโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบแรก ระยะที่ 1 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2528-2532 จำนวน 9 โครงการ และโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบแรก ระยะที่ 2 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 2535-2537 อีกจำนวน 2 โครงการ ซึ่งปัจจุบันแล้วเสร็จหมดทุกโครงการ โดยรายละเอียดในแต่ละโครงการจะอยู่ในบทที่ 3
2. โครงการที่จัดให้มีในเมืองหลัก จะเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานในเขตเทศบาลเมืองเท่านั้น และโครงการเหล่านี้จะเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการสร้างปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองหลัก อันได้แก่ การปรับปรุงถนนและทางระบายน้ำริมถนน การสร้างและปรับปรุงระบบระบายน้ำหลัก การเก็บและกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย
3. การประเมินผลโครงการอื่นเกี่ยวกับบริการพื้นฐานว่าจะสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แสดงถึงการคุ้มผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ส่วนการประเมินผลของโครงการอื่นเกี่ยวกับบริการพื้นฐานก่อให้เกิดการลงทุนและการจ้างงานแก่เมืองหลักจะคุ้มผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินโครงการ
4. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ รายละเอียดต่าง ๆ ของข้อมูลจะแสดงในหัวข้อแหล่งที่มาของข้อมูล

สมมติฐานในการวิจัย

โครงการเมืองหลักมีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนและการจ้างงานเพิ่มขึ้น

แนวทางการวิเคราะห์

ในการศึกษาค้างนี้จะพิจารณาโดยอาศัยแนวทาง "การวิเคราะห์ผลผลิต" (Output Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึง "สิ่งที่ได้" อันเป็นตัวแปรที่จับไม่ได้มันทั้งในแง่ของความครอบคลุมและในแง่ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล โดย "สิ่งที่ได้" นี้สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ ซึ่งในทั้ง 3 ประเภทนี้จะให้ความหมายที่สัมพันธ์กับ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมาย การประเมินผล จึงเป็นการนำโครงการมาทำการวิเคราะห์แยกแยะแต่ละโครงการ หาวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายของแต่ละโครงการ แล้วนำมาหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบในแต่ละโครงการ การประเมินผลในครั้งนี้ได้นำโครงการแต่ละโครงการมาแยกแยะหาวัตถุประสงค์ และจุดหมาย โดยมีได้กล่าวถึงเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะมีความหมายที่ใกล้เคียงกันมาก และนำวัตถุประสงค์ และจุดหมายนี้มาหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผลผลิต ผลลัพธ์ และได้ทำการแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ ผลลัพธ์ขั้นต้น และผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนขึ้นในสิ่งที่ได้ ส่วนผลกระทบนั้นจะมีลักษณะเป็นผลพลอยได้มากกว่าผลที่เกิดจากความตั้งใจโดยตรง และเป็นผลที่เกิดจากผลลัพธ์อีกต่อหนึ่ง ดังนั้นในขั้นต้นนี้จึงยังมีได้กล่าวถึงในจุดนี้ ซึ่งในการประเมินผลเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ทั้ง 2 ระดับนี้ จะอาศัยการประเมินผลโดยการหาดัชนีที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในแต่ละประเภทของผลลัพธ์ โดยทำการเปรียบเทียบสถิติเดิมก่อนมีโครงการเมืองหลัก กับหลังจากที่มีโครงการเมืองหลัก นอกจากนี้ยังทำการพิจารณาเปรียบเทียบดัชนีแต่ละตัวของจังหวัดที่หาได้กับสถิติโดยรวมของภาคและประเทศ ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถเห็นภาพความเจริญเติบโตที่ชัดเจนของจังหวัดขอนแก่นในแง่ภาพรวมของเศรษฐกิจ เปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคและประเทศ นอกจากนี้ยังได้ออกแบบสอบถาม 2 ชุด โดยชุดแรกสอบถามประชาชนที่บ้านพักอาศัยหรือร้านค้าริมถนนในถนนสายที่มีการปรับปรุงถนนตามโครงการเมืองหลัก ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) เป็นการออกแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ขั้นต้น แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประกอบกับการสัมภาษณ์และสถิติบางประเภท และชุดที่สองสอบถามจากผู้ลงทุนที่

ดำเนินกิจการใหม่ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้น (Two-Stage Sampling) เป็นการออกแบบ สอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายหรือผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง คือ การลงทุนและการจ้างงาน เพิ่มขึ้น เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้โครงการ และที่สำคัญคือ การตัดสินใจในการลงทุน ของผู้ประกอบการรายใหม่ในเขตเทศบาลเมือง โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาใช้ประกอบกับ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสถิติบางประเภทที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งทางด้านเชิงปริมาณ(ตัวเลข)และข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ ผลโครงการในเมืองหลักนี้ จะทำการเก็บรวบรวมทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งทุติยภูมิ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการไปสัมภาษณ์ และสอบถามข้อมูลที่ต้องการจากเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบตัวโครงการต่างๆได้แก่ เจ้าหน้าที่ในกองประสาน พัฒนาเมือง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ในสำนัก งานพัฒนาเมือง กระทรวงมหาดไทย เจ้าหน้าที่ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ในสำนักงานจังหวัดขอนแก่น หรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น นายกเทศมนตรี รองประธานหอการค้าจังหวัด ขอนแก่น ผู้จัดการบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองหลักที่ศึกษา คือ เขตเทศบาลเมืองขอนแก่น และผู้ประกอบการ ใหม่นในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาเมือง กรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทย กองประสานการพัฒนาเมือง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เทศบาลเมืองขอนแก่น สำนักงานจังหวัดขอนแก่น สำนักงาน สถิติแห่งชาติ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรม โรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น หรือจากหน่วยงานของเอกชนต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง

คำนิยามศัพท์

เมืองหลัก คือ เมืองในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญที่จะเร่งรัดให้เป็นเมืองหลัก ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาคนั้น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาภาคและท้องถิ่น ซึ่งแนวทางการพัฒนานั้นจะเร่งกระจายการพัฒนาเมืองหลักในภาคต่าง ๆ โดยปรับปรุงฐานะเมืองหลักให้เป็นขนาดกลาง ซึ่งในแผนฯ 5 กำหนดพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเมืองหลัก 5 เมือง คือเมืองเชียงใหม่ เมืองขอนแก่น เมืองนครราชสีมา เมืองชลบุรี และเมืองสงขลา-หาดใหญ่ ที่ต้องเร่งพัฒนาต่อเนื่องจากแผนฯ 4 โดยได้กำหนดเป้าหมายขนาดประชากรในเมืองหลัก 5 เมืองนี้ ให้มีจำนวนระหว่าง 150,000 - 300,000 คน ภายในปี พ.ศ. 2529

โครงการที่ดำเนินการในเมืองหลัก คือ การจัดเตรียมโครงการตามแนวทางการพัฒนาเมืองตามนโยบายของรัฐบาลข้างต้น ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินงาน โดยในขั้นแรกได้กำหนดโครงการลงใน เมืองหลักเร่งรัดรอบแรก 4 เมือง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองขอนแก่น เทศบาลเมืองนครราชสีมา และเทศบาลเมืองสงขลา เป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ภายใต้โครงการว่า "โครงการพัฒนาเมืองหลัก รอบแรก"

การประเมินผล คือ ขบวนการตีความหมายและตัดสินคุณค่าจากสิ่งที่วัดได้จากการวัดผล การประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูลตลอดจนเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินว่ากิจกรรมการศึกษานั้นดีหรือเลวอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความสำคัญของบริการพื้นฐานที่มีต่อการพัฒนาเมืองและโครงการต่างๆ ที่จัดให้มีในเมืองหลัก ในด้านการดำเนินงาน และมาตรการที่สำคัญ
2. เพื่อทราบผลของโครงการต่าง ๆ ในเมืองหลักว่าก่อให้เกิดการลงทุนและการจ้างงาน สามารถบรรลุจุดหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในเรื่องเกี่ยวกับโครงการในเมืองหลักได้ศึกษา หรือวิเคราะห์โครงการในเมืองหลักต่อไปในอนาคต